

Bryssel den 22.2.2017
COM(2017) 90 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN OCH EUROGRUPPEN**

**Den europeiska planeringsterminen 2017: Bedömning av framstegen med
strukture reformer, förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser samt
resultat av de fördjupade granskningarna enligt förordning (EU) nr 1176/2011**

{SWD(2017) 67 final - SWD(2017) 93 final}

1. INLEDNING

Europas återhämtning från den ekonomiska krisen är stadig och leder till en positiv utveckling på arbetsmarknaden. Prioriteringarna i den årliga tillväxtöversikten för 2017¹ håller på att genomföras av medlemsstaterna. Återhämtningen är resultatet av en expansiv penningpolitik, en i stort sett neutral samlad finanspolitisk inriktning, en tillväxtfrämjande finanspolitisk korrigerande och strukturreformernas effekter. Den stöds av starkare tillförsikt hos företag och konsumenter om de ekonomiska utsikterna. Utbetalningarna från de europeiska struktur- och investeringsfonderna och projekten inom ramen för investeringsplanen för Europa bidrar till att få fram privata och offentliga investeringar. Sysselsättningen ökar i nästan alla medlemsstater, arbetslösheten minskar och långtids- och ungdomsarbetslösheten avtar gradvis. Hög arbetslöshet, fattigdom och ojämlikhet är dock fortfarande angelägna frågor i vissa länder, och den socioekonomiska konvergensen i hela EU har ännu inte helt återstartat. Produktivitetstillväxten har förbättrats men skiljer sig avsevärt åt mellan medlemsstaterna, och är fortfarande låg totalt sett. För att befästa återhämtningen måste alla politiska verktyg – penningpolitik, budgetpolitik och strukturpolitik – utnyttjas för att stärka tillväxt, investeringar och finansiell stabilitet.

Medlemsstaterna måste agera samtidigt i fråga om investeringar, strukturreformer och offentliga finanser för att påskynda tillväxten och göra den varaktig. Penningpolitiken kan inte ensam lyfta efterfrågan eller investeringarna. Finanspolitiken fortsätter att spela en viktig roll, både i de medlemsstater som har utrymme i budgeten och de som behöver anpassa sig. Den måste inriktas på en politik som förbättrar tillväxtpotentialen på medellång sikt. Strukturreformerna måste gå ut på att skapa möjliggörande villkor för investeringar, främja deltagandet på arbetsmarknaden och trygga hållbarheten i de offentliga finanserna. Reformerna behöver även främja ett bättre företagsklimat, stödja innovation och öka dynamiken på varu- och tjänstemarknaderna. Samtidigt behöver de åtgärda ojämlikhet, bl.a. genom att uppmuntra investeringar i kompetens, förbättra matchningen på arbetsmarknaderna samt modernisera skatte- och socialförsäkringssystemen.

I detta meddelande sammanfattas framstegen med att genomföra reformerna och åtgärda obalanserna i medlemsstaternas ekonomier. Med undantag av Grekland² innehåller de landsrapporter som utarbetats av kommissionens avdelningar en detaljerad bedömning av de framsteg som gjorts för att ta itu med utmaningarna i de landsspecifika rekommendationerna från 2016. För de 13 medlemsstater som nämns i 2017 års rapport om förvarningsmekanismen³, omfattar landsrapporterna också fördjupade granskningar som gjorts i samband med förfarandet vid makroekonomiska obalanser.

I landsrapporterna ges en bild på längre sikt av framsteg och utmaningar. Den europeiska planeringsterminen löper i en årlig cykel, men reformprioriteringarna i medlemsstaterna fastställs ofta när en ny regering tillträder, och det kan ta flera år att genomföra omfattande strukturreformer. För att det ska återspeglas bättre i analysen

¹ COM(2016) 725. För en översikt över EU:s prioriteringar, se även kommissionens arbetsprogram för 2017 (COM(2016)710) och den gemensamma förklaringen av den 13 december 2016 om EU:s lagstiftningsprioriteringar för 2017.

² För att undvika överlappning med åtgärderna i det makroekonomiska anpassningsprogrammet riktar kommissionen i likhet med föregående år inga ytterligare rekommendationer till Grekland inom den europeiska planeringsterminen.

³ COM(2016) 728.

innehåller landsrapporterna för första gången nu en mer långsiktig bedömning av hur de landsspecifika rekommendationerna genomförs.

Medlemsstaternas budgetläge analyseras också. Analysen utgår från kommissionens senaste ekonomiska prognos⁴ och kommissionens yttranden om euroländernas utkast till budgetplaner för 2017⁵.

Kommissionen har vidtagit åtgärder för att öka egenansvaret i reformarbetet. Den har rationaliserat de landsspecifika rekommendationerna de senaste åren. Under denna omgång av den europeiska planeringsterminen har kommissionen förstärkt dialogen med medlemsstaterna på teknisk och politisk nivå, framför allt genom besök av vice ordförandena och kommissionärerna. Medlemsstaterna har också tillfrågats om analyserna i landsrapporterna innan de offentliggörs och har fått möjlighet att kontrollera att uppgifterna är korrekta, men det är fortfarande kommissionens uppfattning som framförs.

Den europeiska planeringsterminen går betydligt utöver en individuell bedömning av varje medlemsstats resultat. Det är också ett sätt att underlätta en mer strategisk samordning inom medlemsstaterna som inbegriper de nationella parlamenten och arbetsmarknadens parter i högre grad. I landrapporterna anges också de potentiella riskerna för spridningseffekter till euroländerna om politiska åtgärder inte vidtas. De landsspecifika rekommendationer som kommissionen avser att lägga fram i maj 2017 kommer också att ta hänsyn till rekommendationerna för euroområdet⁶.

2. EKONOMISK OCH SOCIAL BAKGRUND

Den europeiska ekonomin har visat sig motståndskraftig, trots ett antal utmaningar under 2016. Tillväxten stöds främst av privat konsumtion, som gynnats av den förbättrade arbetsmarknaden och den låga inflationen.

Måttlig tillväxt väntas också under 2017–2018, även om det finns både interna och externa risker. BNP-tillväxten i EU förväntas ligga relativt stabilt på 1,8 % under både 2017 och 2018. Den torde stödjas genom fortlöpande förbättringar på arbetsmarknaden, låga lånekostnader och den förväntade ökningen av den externa efterfrågan. Den privata konsumtionen ser ut att förbli den viktigaste källan till tillväxt, medan investeringstillväxten förväntas förbli måttlig. Ekonomin måste dock fortfarande övervinna arvet från krisen, i synnerhet långtidsarbetslösheten som om inget görs kan komma att bli strukturell. En ny utmaning för EU:s ekonomi är de potentiella förändringarna av USA:s politik. Andra utmaningar är bl.a. konsekvenserna av den brittiska folkomröstningen om att lämna EU, ökningen av de långa räntorna och den låga lönsamheten för vissa europeiska banker.

Sysselsättningen i EU uppgick 2016 till 232,5 miljoner människor, det högsta antalet någonsin. Arbetslösheten har sjunkit till 8,5 % och långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten till 3,8 % respektive 18,2 %, vilket är lägre än föregående år. Andelen EU-invanare som riskerar fattigdom eller social utestängning (23,7 %) är den lägsta på fem år.

⁴ Europeiska kommissionens generaldirektorat för ekonomi och finans (2017): "Europeisk ekonomisk prognos, vinter" *European Economy Institutional Paper* 48.

⁵ COM(2016) 730.

⁶ COM(2016) 726.

Även om inkomstfördelningen i EU är jämnare än i andra stora ekonomier, förblir inkomstskillnaderna en politisk utmaning i EU. Även före krisen ledde strukturomställningarna till ökade skillnader i fördelningen av inkomster, förmögenhet och möjligheter, vilket ledde till en social oro som fördelnings- och socialpolitiken inte kunde stilla. Den ekonomiska krisen har ökat känslan av ojämlika möjligheter och orättvis fördelning av bördan i samhället. I ett antal länder har stagnerade ekonomiska villkor för medelklassen gått hand i hand med att de rikaste i samhället ofta lagt under sig en allt större del av förmögenheten. De svaga offentliga finanserna och den långsamma återhämtningen minskade det politiska manöverutrymmet i ett antal länder, vilket ökar trycket i samhället att bemöta sociala orättvisor⁷.

3. FRAMSTEG MED DE LANDSSPECIFIKA REKOMMENDATIONERNA

En analys av de senaste åren bekräftar samtliga medlemsstaters beslutsamhet att aktivt sträva efter strukturreformer. Sedan planeringsterminen infördes 2011 har väsentliga framsteg i fråga om det stora flertalet rekommendationer gjorts, men reformernas djup och hastighet varierar mellan medlemsstaterna. Beträffande de landsspecifika rekommendationerna för 2016 har de flesta medlemsstater gjort antingen vissa eller begränsade framsteg med att ta itu med problemen. Framstegen förblev i stort sett desamma jämfört med det föregående året. Särskilt uppmuntrande framsteg kan noteras inom finanssektorn och arbetsmarknadspolitik, där många medlemsstater har vidtagit åtgärder för att ta itu med problem som nämndes förra året. I en gynnsam miljö med låga räntor görs även framsteg med att konsolidera de offentliga finanserna. Framstegen med att förbättra företagsklimatet och öka investeringarna har varierat mellan medlemsstaterna, och de minst framgångsrika områdena var bl.a. öppnande av varu- och tjänstemarknaderna och motverkande av social exkludering.

Medlemsstaterna är överlag på väg att uppfylla Europa 2020-målen på energi- och klimatområdet, men det kommer att krävas kontinuerliga insatser för att nå de andra målen. De flesta medlemsstater kommer troligtvis att nå målen för utsläppsminskningar, förnybar energi och energieffektivitet senast 2020. Sjutton medlemsstater har redan uppnått sina mål för att minska avhopp från skolan, medan tolv har uppnått sina mål för högre utbildning. EU:s sysselsättningsmål på 75 % är inom räckhåll och sysselsättningsläget fortsätter att förbättras i nästan alla medlemsstater, men de nationella målen för sysselsättningen kommer att bli svåra att nå i vissa medlemsstater. Problem kvarstår med fattigdomsmålet, eftersom antalet människor som riskerar fattigdom eller social utestängning i EU är fortsatt stort (119 miljoner människor). Detta antal har dock minskat i de flesta medlemsstater, eftersom läget på arbetsmarknaden fortsätter att förbättras. Antalet sjunker mot den nivå som rådde 2008, det referensår för vilka Europa 2020-målen sattes upp, men ligger fortfarande över Europa 2020-målet med cirka 21,6 miljoner människor. Framstegen mot målet på 3 % i FoU-utgifter har gått långsamt. I tillägg 2 finns en översikt över alla Europa 2020-mål.

De medel som finns tillgängliga i EU:s nuvarande fleråriga budgetram utnyttjas av medlemsstaterna för att förbereda och genomföra strukturreformer. Genomförandet av

⁷ Se rapporten om sysselsättning och social utveckling i Europa 2014–2016.

anslagen i praktiken har förbättrats med tiden i de flesta medlemsstater. Överensstämelsen mellan de landsspecifika rekommendationer som rör de viktigaste ekonomiska och sociala utmaningarna och de europeiska struktur- och investeringsfonderna säkerställdes på programplaneringsstadiet (2014–2015) genom riktade investeringar och förhandsvillkor. Kommissionens tjänstemän har bedömt de landsspecifika rekommendationerna för 2016 och funnit att det i nuläget inte finns något behov av att lägga om de operativa programmen. Utöver de europeiska struktur- och investeringsfonderna kan medlemsstaterna också få tillgång till finansiering från Europeiska fonden för strategiska investeringar, Horisont 2020, Fonden för ett sammanlänkat Europa och andra direktförvaltade EU-fonder. De kan också söka råd från stödtjänsten för strukturreformer för att underlätta reformarbetet.

4. KORRIGERING AV MAKROEKONOMISKA OBALANSER

EU:s medlemsstater gör framsteg med att korrigera makroekonomiska obalanser, även om vissa risker kvarstår. De offentliga finanserna har förbättrats. Trots det har den privata, offentliga och externa skuldsättningen minskat i långsam takt. Framstegen har hittills varit ojämna i ett läge med låg inflation och låg tillväxt. En minskning av inhemska och utländska skulder innebar en betydande skuldsanering i flera medlemsstater, med följder för tillväxten på kort sikt. Korrigeringen av bytesbalansen i euroområdet och EU pågår. Konkurrenskraften har utvecklats på ett sätt som i stort sett stämmer med behovet av ombalansering. Skuldsaneringen i den finansiella sektorn har lett till en förbättrad kapitalsituation.

I rapporten om förvarningsmekanismen för 2017 konstaterades att 13 medlemsstater behövde en fördjupad granskning. Förfarandet vid makroekonomiska obalanser visade att alla dessa medlemsstater hade obalanser eller alltför stora obalanser under 2016. Detta urval har godkänts av rådet i dess slutsatser om rapporten om förvarningsmekanismen⁸. I landsrapporterna analyseras den makroekonomiska utvecklingen och framstegen i fråga om de politiska åtgärder som vidtas för att genomföra de relevanta politiska rekommendationerna. Syftet är att förhindra att risker ansamlas och övervaka utvecklingen för att korrigera obalanserna⁹. Med tanke på hur viktiga handelsförbindelserna och de finansiella banden mellan EU-länderna är beaktas gränsöverskridande följder i bedömningen.

4.1. Ombalansering i EU och euroområdet

Stora underskott i bytesbalansen har korrigerats men stora överskott har ökat. Efter krisen skedde en drastisk anpassning i länder med stora externa underskott sedan de privata finansiella flödena över gränserna bytte riktning. Den processen underlättades genom förbättringar av den relativa priskonkurrenskraften. Därefter förblev den inhemska efterfrågan och importen dämpade i de nettoskuldssatta länderna. Eftersom bestånden av nettoutlandsskuld ligger kvar på en hög nivå i ett antal medlemsstater, behöver deras bytesbalans ligga kvar på en betryggande nivå. Omvänt ägde ingen symmetrisk och jämförbar korrigering efter krisen rum i de flesta länder med positiv bytesbalans, och stora överskott har ökat ytterligare i vissa

⁸ Rådets dokument 5735/17.

⁹ Obalanser definieras i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 som ”alla trender som leder till en makroekonomisk utveckling som inverkar negativt på, eller skulle kunna inverka negativt på, ekonomin i en medlemsstat eller i den ekonomiska och monetära unionen, eller i unionen som helhet”.

fall. Till följd av detta finns det ett växande överskott i bytesbalansen för euroområdet som helhet¹⁰.

Det kvarstående bytesbalansöverskottet i euroområdet återspeglar en utveckling i den totala efterfrågan som fortsätter att släpa efter den ekonomiska aktiviteten. Den reala tillväxten av den inhemska efterfrågan i euroområdet har legat efter jämfört med nivåerna före krisen. Den relativt låga sammanlagda efterfrågan hämmar också tillväxten och uppskattningarna av potentiell tillväxt. Detta kvarstående underskott ligger bakom den nuvarande rekordlåga kärninflationen, som leder till en kärv miljö för länder som behöver minska sin inhemska och utländska skuldsättning.

Skuldsaneringen inom den privata och offentliga sektorn fortsätter, men långsamt och ojämnt, och den försvåras av en låg nominell tillväxt. Fortsatt hög privat skuldsättning i ett antal länder, till vilket ofta kommer en stor offentlig skuldsättning, hämmar investeringar och tynger vissa bankers balansräkningar. I de flesta länder går saneringen av balansräkningarna framåt, eftersom nettosparandet ökar i både hushålls- och företagssektorerna. Skuldsaneringen görs dock inte alltid där den bäst behövs – i vissa länder med höga skulder gör man mindre framsteg än i länder med lägre skulder.

Den europeiska banksektorns återhämtningsförmåga har fortsatt att öka, men branschen står inför ett antal utmaningar som har att göra med låg lönsamhet och i vissa fall ett bestånd av nödlidande lån. Bankerna har fortsatt att stärka sina kapitalbuffertar även i ett läge då bankernas lönsamhet fortfarande är svag, även om den är på bättringsvägen. Lönsamheten hämmas av trög ekonomisk tillväxt, traditionella affärsmodeller, kostnadsineffektivitet och överetablering på bankmarknaderna. Dessa svagheter förstärks av den nuvarande låga räntenivån. I vissa länder minskar dessutom beståndet av nödlidande lån utrymmet för utlåning, medan låg lönsamhet hämmar den inre kapitalförsörjningen och kapitalalstringen och minskar möjligheterna att anskaffa kapital på marknaden.

Ett antal medlemsstater behöver övervaka överhettningrisker i vissa sektorer. De medlemsstater som gjort snabbast framsteg med att åtgärda obalanserna har dynamisk tillväxt och förhållandevis hög inflation, och vissa har upplevt en ökning av enhetsarbetskostnaderna. De reala bostadspriserna ökar i en majoritet av medlemsstaterna. I vissa fall sätter ökningen av de reala bostadspriserna ytterligare tryck på redan övervärderade bostadsmarknader.

Samtidigt som återhämtningen gett genklang på arbetsmarknaden kvarstår problem som långtidsarbetslöshet och låg produktivitet. Arbetsmarknaderna har förbättrats sedan mitten av 2013, och samtidigt är skillnaderna mellan medlemsstaternas arbetslöshet på väg ned. I en rad EU-länder är dock arbetslösheten mycket hög och löneutvecklingen stagnerande. Sociala problem kvarstår, särskilt i de länder som drabbats hårdast av den finansiella krisen och skuldkrisen.

Strukturreformerna har bidragit till den makroekonomiska ombalanseringen, och reformkursen måste ligga fast. Åtgärder behövs för att förbättra konkurrenskraften och påskynda en effektiv omfördelning av resurserna. Insolvensreglerna bör göras mer effektiva

¹⁰ I skäl 17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 anges följande: ”Vid bedömning av makroekonomiska obalanser bör hänsyn tas till hur allvarliga de är samt till deras eventuella negativa ekonomiska och finansiella spridningseffekter”. I samma skäl anges också följande: ”Vidare bör politiken i medlemsstater som bygger upp stora överskott i bytesbalansen syfta till att identifiera och genomföra åtgärder som bidrar till att stärka den inhemska efterfrågan och tillväxtpotentialen.”

för att bidra till korrigeringen av obalanser i stockarna. Samtidigt måste skuldsanerings negativa inverkan på tillväxten på kort sikt begränsas. Tidigare reformer har bidragit i olika hög grad. I vissa länder med obalanser har reformsatsningarna lagts på is, och det finns en risk för återfall på några håll, ofta kopplat till politisk osäkerhet. Att upprätthålla befintliga åtaganden och fullborda reformprocessen är en förutsättning för att kunna skörda fördelarna med reformerna.

4.2. Förfarandet vid makroekonomiska obalanser

Övervakningen av politiken inom förfarandet vid makroekonomiska obalanser har stärkts. Eftersom klassificeringen av dessa obalanser rationaliserades 2016 har en ”särskild övervakning” tillämpats på alla länder med obalanser eller alltför stora obalanser. Syftet är att stärka den löpande övervakningen av de åtgärder som genomförs i förfarandet genom kommissionens rapporter som diskuteras i rådets kommittéer. Övervakningen har anpassats för att återspegla hur omfattande utmaningarna är och hur allvarliga obalanserna är. Rådet har i stort sett gett sitt stöd åt slutsatserna i de särskilda rapporterna.

Färre medlemsstater har obalanser i år än 2016. Bland de 13 medlemsstater som valdes ut för djupare analyser visar de fördjupade granskningarna att en medlemsstat inte har några obalanser, sex har obalanser och sex har alltför stora obalanser. I tillägg 3 sammanfattas resultaten av de fördjupade granskningarna.

Kommissionen kommer att följa de politiska åtagandena nära i länder med obalanser:

- **Irland och Slovenien** har fortfarande obalanser. En på många sätt positiv ekonomisk utveckling och genomförda reformer tyder på att obalanserna gradvis korrigeras. En varaktig korrigerande av obalanserna är inom räckhåll, förutsatt att ytterligare insatser görs. Kommissionen kommer därför att övervaka den ekonomiska utvecklingen i dessa två länder och deras kommande åtaganden, särskilt deras nationella reformprogram, inför nästa fördjupade granskning.
- **Tyskland** har konstaterats ha obalanser i form av ett stort överskott i bytesbalansen. Den senaste tidens ekonomiska utveckling tyder inte på att obalanserna kommer att korrigeras, även om vissa framsteg har gjorts med fjolårets landsspecifika rekommendationer i förfarandet vid makroekonomiska obalanser. Kommissionen kommer därför att övervaka den ekonomiska utvecklingen och kommande politiska åtaganden, särskilt i det nationella reformprogrammet och ett eventuellt nytt nationellt reformprogram från nästa regering, inför nästa fördjupade granskning.
- **Frankrike** har fortfarande alltför stora obalanser, men den ekonomiska utvecklingen och vissa reformer pekar på att de gradvis kommer att korrigeras dem. Ytterligare insatser krävs dock fortfarande för att uppnå en varaktig korrigerande av obalanserna. Kommissionen kommer därför att övervaka den ekonomiska utvecklingen och kommande åtaganden, särskilt i det nationella reformprogrammet och ett eventuellt nytt nationellt reformprogram från nästa regering, inför nästa fördjupade granskning. På grundval av denna granskning kan kommissionen tänka sig att ändra klassificeringen från alltför stora obalanser till enbart obalanser.
- För tre länder med alltför stora obalanser, nämligen **Cypern, Italien och Portugal**, kommer kommissionen mot bakgrund av de varaktiga strukturella svagheter som

framkommit under den fördjupade granskningen att ompröva sin bedömning, med beaktande av de nationella reformprogrammets ambitionsnivå.

Tabell 1: Fördjupade granskningar 2016–2017

	2016	2017
Inga obalanser bekräftade	BE, EE, HU, AT, RO, UK	FI
Obalanser	DE, IE, ES, NL, SI, FI, SE	DE, IE, ES, NL, SI, SE
Alltför stora obalanser	BG, FR, HR, IT, PT, CY	BG, FR, HR, IT, PT, CY
Länder som inte valts ut för en fördjupad granskning	CZ, DK, LV, LT, LU, MT, PL, SK	BE, CZ, DK, EE, LV, LT, LU, HU, MT, AT, PL, RO, SK, UK

5. REFORMER I MEDLEMSSTATERNA

Hur stark och varaktig återhämtningen blir beror på hur effektivt reformerna kan antas och genomföras. En beslutsam reformprocess inger förtroende och skapar förutsättningar för att på ett hållbart sätt generera högre tillväxt och sysselsättning. Detta beror i sin tur på hur snabbt reformerna av varu-, tjänste- och arbetsmarknaderna ger resultat som leder till investeringar och produktivitetshöjande resursomfördelning.

Stödet för de nödvändiga omställningarna kan maximera fördelarna med reformerna och säkerställa samverkansfördelar mellan reformer på olika politiska områden. Reformerna på olika politikområden kan behöva samordnas så att de stöder varandra, exempelvis genom att man skapar flexibilitet på arbets- och varumarknaderna samtidigt. Det är också viktigt att reformerna genomförs i lämplig ordningsföljd, eftersom en tydligt visad beslutsamhet och tillkännagivna långsiktiga politiska dagordningar påverkar känslan av ansvar och förankring hos allmänheten.

Att underlätta produktivitetsökningar i fler företag kan främja konvergens och bidra till att minska orättvisorna. De ökande skillnaderna i produktivitet är en av de främsta orsakerna till inkomstskillnader i EU:s ekonomier och samhällen. De begränsar också konkurrenskraften och tillväxtpotentialen. Visserligen kan inkomstskillnadernas effekter minskas genom skatte- och socialförsäkringssystemen, men behovet av sådana korrigerande åtgärder kan minskas genom reformer som möjliggör att produktivitetstillväxten sprids jämnare mellan företag, sektorer och regioner¹¹. Skillnaderna i produktivitet kan hanteras genom t.ex. investeringar i färdigheter och utbildning och genom stöd till tekniköverföring och genom resursomfördelning. En sådan politik bidrar till att höja lönerna och inkomsterna

¹¹ Se kommissionen (2016), *Single Market Integration and Competitiveness in the EU and the Member States*.

och minska bördan på de offentliga finanserna för korrigerande av befintliga ojämlikheter genom fördelningspolitik. I Danmark tillsattes en produktivitetskommission 2012 för att lägga fram rekommendationer om ökad produktivitet i den privata och offentliga sektorn. Flera av de rekommendationer som lades fram 2014 har genomförts.

Fördelningseffekterna måste beaktas mer i planeringen av strukturreformerna. Medlemsstaterna bör genomföra strukturreformerna på ett sätt som tar hänsyn till konsekvenserna på kort och medellång sikt, bl.a. för fördelningspolitiken och de sociala kostnaderna. Vissa reformer har enbart fördelar och innebär inga kompromisser mellan tillväxt och rättvisa. Reformerna i utbildningen, t.ex. ökad kvalitet på och bättre tillgång till utbildningen, bidrar både till ekonomisk tillväxt och till att minska ojämlikheten. Yrkesutbildning och livslångt lärande mildrar också de negativa effekterna av omställningen till ny kompetenskrävande teknik, eftersom de förbättrar arbetstagarnas kompetenskapital.

Medlemsstaterna har tillkännagett och genomfört många skattereformer för att stödja investeringar, sysselsättning och social rättvisa. Framsteg har gjorts med att förbättra efterlevnaden av skattereglerna, men kampen mot skattebrott, skatteflykt och skatteundandragande är avgörande för en rättvis fördelning av bördan. Att finna den rätta balansen mellan effektivitet och rättvisa kräver att man säkrar de skatteintäkter som behövs för offentliga investeringar och välfärd. Sedan reformerna av skatten på arbete i början av 2016 har de nya åtgärderna under det senaste året varit mer begränsade, och skattetrycket på arbete, även för låginkomsttagare, är fortfarande högt i ett antal medlemsstater. Beskattningen i vissa länder utgör fortfarande ett hinder för privata investeringar. Ytterligare ansträngningar behövs för att förenkla efterlevnaden av skattereglerna, åtgärda gynnet av skuldfinansiering och utforma bättre skatteincentiv för FoU.

Under programperioden 2014–2020 i EU:s fleråriga budgetram måste medlemsstaterna för första gången genomföra olika reformer för att underlätta och förstärka effekterna av projekt genom förhandsvillkor. Nyckelområden för dessa reformer är reglerna för offentlig upphandling, politiska strategier för social inkludering, arbetsmarknader, utbildning och förvaltningens effektivitet samt genomförandet av tillämplig EU-lagstiftning. Dessa krav bidrar till ett bättre investeringsklimat och underlättar genomförandet av projekt som stöds av EU-fonderna och Europeiska fonden för strategiska investeringar. Dessa reformer behöver följas upp och genomföras av medlemsstaterna. Uppbyggnad av administrativ kapacitet är viktigt i detta sammanhang. Ökad användning av finansiella instrument kan leda till att EU-medlen får ökad hävstångsverkan och genomslag, men det krävs att förvaltningsmyndigheterna har lämplig kunskap och erfarenhet.

Nya politiska åtgärder måste utformas och genomföras i nära samarbete med arbetsmarknadens parter för att se till att fler berörda parter känner sig delaktiga. Mer komplexa reformer tar flera år att genomföra fullständigt. Därför måste de vara evidensbaserade och utformade i samråd med viktiga aktörer, t.ex. regionala och lokala myndigheter och arbetsmarknadens parter. Medlemsstaterna är medvetna om behovet av att få en bättre fungerande och effektiv social dialog. Litauen, som fick en landsspecifik rekommendation 2016 om kapacitetsuppbyggnad, har antagit ny arbetsmarknadslagstiftning, som regeringen tror kommer att förbättra den kollektiva förhandlingsrätten. Polen har inrättat ett nytt råd för dialog mellan arbetsmarknadens parter, och Spanien har upprättat ett nytt avtal om dialog mellan arbetsmarknadens parter. I gengäld råder det fortfarande tvivel om arbetsmarknadens parter verkligen är involverade i reformerna av arbetsmarknaden i vissa medlemsstater.

5.1 Öka investeringarna

Investeringsstillväxten har förbättrats på senare tid tack vare gynnsamma finansieringsvillkor, kapacitetsutnyttjande över det långsiktiga genomsnittet och lägre skuldsaneringsstryck på företagen i vissa länder. Ett antal konjunktur- och strukturfaktorer förklarar dock de fortsatt svaga investeringarna. Små ökningarna av efterfrågan och förväntningar om låg potentiell tillväxt fortsätter att hämma en starkare investeringsåterhämtning. Investeringarna i EU har historiskt legat på 21–22 % av BNP. Efter en minskning till 19,4 % under 2013 är de nu gradvis på väg att återhämta sig. De totala investeringarna väntas öka något med 2,9 % under 2017 i både EU och i euroområdet och fortsätta öka under 2018 med 3,4 % i euroområdet och med 3,1 % i EU. Det är särskilt viktigt att stimulera privata investeringar, eftersom de utgör 90 % av de sammanlagda investeringarna.

Investeringar i immateriella tillgångar håller på att förbättras, om än långsamt och från en låg nivå. Den kraftiga minskningen av investeringar i utrustning och maskiner förklarar delvis produktivhetsminskningen efter krisen, men strukturproblem som påverkar varu-, tjänste-, kapital- och arbetsmarknaderna förklarar de svaga resultaten i fråga om total faktorproduktivitet i Europa, där tillväxten varit mycket lägre det senaste årtiondet än i andra ekonomier. Det finns särskilt ett behov av att öka investeringar i kunskapsbaserat kapital, stödja hållbara investeringar i enlighet med principerna för den cirkulära ekonomin, stärka offentlig-privat samarbete och bättre utnyttja nya instrument, bland annat skatteincitament.

Inflödet av utländska direktinvesteringar i EU är för närvarande lågt, och handelsintegrationen och diversifieringen i vissa delar av EU:s ekonomi är fortfarande svag. På grund av sin öppna ekonomi är EU ledande inom export och import av varor och tjänster och står för 16 % av världshandeln. Över 30 miljoner arbetstillfällen i EU är direkt eller indirekt beroende av export av varor och tjänster till omvärlden. Det är dock bara 13 % av de europeiska små och medelstora företagen som är aktiva utanför EU och det finns utrymme för medlemsstaterna att göra mer för att underlätta de små och medelstora företagens deltagande i världshandeln. Läget varierar också betydligt mellan medlemsstater, regioner och sektorer. Medan man är världsledande på maskiner och utrustning i Tyskland, flygteknik i Frankrike, farmaceutiska produkter i Storbritannien och enzymer i Danmark, fortsätter ett antal sektorer och medlemsstaters andel av världshandeln att minska. Skälen för utländska investeringar och deras villkor och karaktär varierar avsevärt och deras inverkan på skapandet av nya arbetstillfällen varierar också. De länder som investerar direkt i EU håller också på att förändras: USA och Japan är fortfarande aktiva investerare, medan andra, som Kina och Mercosurländerna, får en högre profil. Det är viktigt att se till att lika villkor gäller för inkommande och utgående utländska direktinvesteringar och att det råder ömsesidigt tillträde till de utomeuropeiska ländernas marknader.

De vanligaste investeringsproblemen i medlemsstaterna är ett ogynnsamt företagsklimat, ineffektivitet i den offentliga förvaltningen och stora sektorspecifika administrativa bördor samt regelbördor och investeringshinder. I flera medlemsstater hindrar ett antal andra faktorer också investeringarna. Det är frågan om oflexibla varu- och arbetsmarknader, kompetensbrist och felmatchad kompetens, brister i forsknings- och innovationssystemen, krångliga skattesystem, ineffektivt rättssystem, sektorspecifika hinder inom exempelvis infrastruktur samt hinder för tillgång till finansiering, särskilt för små och medelstora företag. I vissa medlemsstater behöver kampen mot korruption fortfarande intensifieras. I allmänhet är rättsstatsprincipen, förtroendet för regelverkets, skattesystemets

och andra institutioners kvalitet och förutsägbarhet också viktiga i bedömningen av risker med investeringsbeslut.

Reformer i flera medlemsstater har gjort det möjligt att börja åtgärda några av dessa investeringshinder. Villkoren för tillgång till finansiering har i allmänhet förbättrats, delvis till följd av externa faktorer (i Kroatien, Irland och Litauen). Vissa framsteg görs inom arbetsmarknad och utbildning (i Italien och Frankrike). Samma sak gäller för regel- och förvaltningsbördor (i Frankrike, Italien, Portugal och Slovenien), offentlig upphandling (i Polen, Portugal och Sverige), offentlig förvaltning (i Italien och Slovakien) samt rättsväsendet (i Kroatien, Italien och Malta). Det har dock endast gjorts begränsade framsteg när det gäller att undanröja sektorsspecifika regelhinder, särskilt inom tjänstesektorn och nätbranscherna, samt med hinder som rör finansiering av forskning och innovation. Frankrike har fortsatt att underlätta administrationen för investeringar i industri- och tjänstesektorn genom ett omfattande förenklingsprogram.

Vid sidan om det arbete som utförs av den gemensamma tillsynsmekanismen vad gäller de viktiga instituten i euroområdet, har övervakningen av banksektorn förstärkts på nationell nivå och EU-nivå och ansträngningar har gjorts för att förbättra förvaltningen och saneringen av nödlidande lån. I flera medlemsstater försämrades kvaliteten på banksektorns tillgångar under krisen, och det tynger fortfarande ned utlåning och investeringar. Detta trots att andelen nödlidande lån minskar: EU-genomsnittet sjönk till 5,45 % av de totala lånen under andra kvartalet 2016. Skillnaderna är dock stora mellan olika medlemsstater, och flera av dem ligger på tvåsiffriga nivåer (Bulgarien, Irland, Grekland, Kroatien, Italien, Cypern, Ungern, Portugal, Rumänien och Slovenien). Åtgärder för att främja framväxten av en sekundär marknad för nödlidande lån har vidtagits (t.ex. i Italien), men har fortfarande inte fått full effekt. Utsökning av säkerheter och insolvens har blivit effektivare i vissa medlemsstater (t.ex. i Bulgarien, Kroatien, Italien och Cypern). Inrättandet av offentliga eller privata kapitalförvaltningsbolag och tillsynsåtgärder, inbegripet kompletterande avsättning till förlustreserver och kapitalkrav samt förbättrad övervakning av skuldsaneringen enligt särskilda skuldsaneringsmål, har bidragit till minskningen av nödlidande lån i Bulgarien, Kroatien, Ungern, Irland, Rumänien och Slovenien. I Italien har de nödlidande lånen minskat på senare tid, men avyttringen av problemtillgångar sker i långsam takt. Tillgångarnas kvalitet fortsatte att försämrats i Portugal under första halvåret 2016, vilket återspeglar utvecklingen i bland annat fastighets- och byggsektorn. I Cypern och Grekland, där andelen nödlidande lån ökade till över 40 % efter krisen, har de åtgärder som vidtagits hittills (inklusive skuldsanering och avyttring av problemtillgångar) ännu inte lett till några påtagliga resultat. Överlag krävs beslutsamma och omfattande ansträngningar i flera medlemsstater för att få ned andelen nödlidande lån, tillsammans med kompletterande reformer för att främja omstruktureringen av deras banksystem.

Medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att förbättra tillgången till finansiering med eget kapital och utveckla alternativa former av finansiering, såsom gräsrotsfinansiering. Framgången med 2015 års lag om gräsrotsfinansiering i Österrike visar den starka positiva effekten av att skapa en lämplig rättslig ram för sådana alternativa finansieringsformer. Andra medlemsstater, t.ex. Spanien, Lettland, Nederländerna och Ungern, har underlättat tillgången till finansiering för små och medelstora företag och samtidigt skapat möjligheter för institutionella investerare. Åtgärderna inbegriper konsolidering av offentliga stödinstrument i ett enda institut för utvecklingsfinansiering, som fungerar som en enda kontaktpunkt för företag och även ger annat stöd än finansiering, t.ex. rådgivning och utbildning. En annan åtgärd är inrättande av särskilda statliga riskkapitalsystem eller system för finansiering av tillväxt och andra typer av fondandelsfonder. Tillgången till finansiering och de

administrativa förfarandena är dock fortfarande betydande hinder för tillväxt och investeringar i ett antal medlemsstater, särskilt för uppstarts företag och expanderande små och medelstora företag. Krångliga regler för att starta företag och få tillstånd hindrar fortfarande investeringar i små och medelstora företag i ett antal medlemsstater.

De offentliga investeringarna minskade betydligt i de flesta medlemsstater under krisen, och de har ännu inte återgått till den långsiktiga medelnivån. Förutom direkt inverkan på den ekonomiska tillväxten skadar underinvesteringar i materiella och immateriella tillgångar, exempelvis FoU, produktiviteten på lång sikt, eftersom innovation och teknikspridning saktar in. Det är viktigt att främja offentliga investeringar, särskilt i utbildning, infrastruktur, forskning och innovation, och samtidigt fortsätta att stimulera privata investeringar. Dessa satsningar bör också inriktas på investeringarnas kvalitet.

En rad förbättringar av reglerna för offentlig upphandling har genomförts de senaste åren, både på EU-nivå och på nationell nivå, men utmaningar kvarstår. Hinder för effektiv offentlig upphandling hämmar den ekonomiska tillväxten och den inre marknadens funktion. Varje år spenderar myndigheterna i EU cirka 14 % av BNP genom offentlig upphandling, som är ett viktigt verktyg för att genomföra den offentliga politiken och uppnå nationella strategiska mål. Väl fungerande marknader för offentlig upphandling stärker den nationella konkurrenskraften genom sundare offentliga finanser, mer målinriktade investeringar och tillhandahållande av tjänster av bättre kvalitet, t.ex. infrastruktur eller e-förvaltning. Inom hälso- och sjukvårdssektorn kan offentlig upphandling vara användbart för att få bättre valuta för pengarna när det gäller läkemedel och medicinsk utrustning. I flera medlemsstater är dock graden av offentliggörande fortfarande låg, vilket leder till otillräcklig öppenhet för gränsöverskridande affärsmöjligheter. Tillämpningen av konkurrensbegränsande upphandlingsrutiner, t.ex. genom förhandlat förfarande utan offentliggörande, varierar kraftigt i medlemsstaterna från nästan 0 % till över 20 %. Andelen kontrakt för vilka det finns endast ett anbud är också fortsatt stor. Detta tyder på att den inre marknaden för offentlig upphandling inte är tillräckligt integrerad och skulle kunna stärka den ekonomiska effektiviteten och tillväxten ytterligare.

Sociala investeringar är en förutsättning för en framgångsrik och varaktig återhämtning. Med stöd av Europeiska socialfonden bidrar investeringar i en aktiv arbetsmarknadspolitik till ett bättre tillhandahållande av individanpassade tjänster och bättre kapacitet hos de offentliga arbetsförmedlingarna kapacitet. Sociala investeringar bör även inkludera användning av finansiella instrument som lånesystem till mikroföretag eller sociala företag, som riktas till specifika grupper, t.ex. egenföretagare, ungdomar, unga mikrolåntagare, kvinnor och personer med funktionshinder. Investeringsplanen för Europa bidrar i ökande utsträckning till dessa investeringar, till exempel genom att tillhandahålla lånegarantier till ca 1 300 mikroföretag i Polen. Den har dock långt ifrån nått sin fulla potential när det gäller att främja utveckling av humankapital. Ytterligare ansträngningar måste göras för att utforma instrument som är anpassade till denna sektor och se till att sociala och ekonomiska aktörer samarbetar närmare.

5.2 Satsa på strukturreformer

Reformer som förbättrar arbetsmarknaderna och systemen för socialt skydd

Många medlemsstater har genomfört omfattande reformer av anställningsskyddet för att ta itu med de uppdelade arbetsmarknaderna. Danmark har reformerat sina aktiva arbetsmarknadsåtgärder och lagt fram ett åtgärds paket för att det ska löna sig att arbeta. Polen

har agerat mot orimlig användning av civilrättsliga anställningskontrakt. De här reformernas effekter måste ses i ett sammanhang med andra villkor som rör institutioner, offentlig förvaltning och varumarknader. Den osäkerhet och komplexitet som omger arbetsrättsliga tvister kan åtgärdas, särskilt genom att man skyndar på handläggningen och främjar alternativ tvistlösning, t.ex. medling. I Frankrike antogs i augusti 2016 en lag om ändring av lagen om ogrundade uppsägningar och om ökade möjligheter att anpassa arbetsförhållanden på företagsnivå, vilket förväntas bidra till minskad uppdelning av arbetsmarknaden.

Vissa medlemsstater har vidtagit åtgärder för att förbättra sina lönebildningssystem. Att löne- och produktivitet utvecklingen håller jämna steg med varandra över tiden är avgörande för att stärka konkurrenskraften. Det är emellertid också viktigt att se till att lönenivåerna möjliggör en anständig levnadsstandard. Belgien har gjort lönebildningen mer anpassad till konjunkturykeln och förändringar i produktiviteten. En ny modell för lönesättning i Finland håller på att förhandlas fram, där löneökningar i de sektorer som är utsatta för världsmarknaden ska bli vägledande för lönerna i de icke-exporterande sektorerna.

Trots att vissa reformer för att minska skatten på arbete har genomförts i en rad medlemsstater förblir skattekiln på arbete hög i många länder. Detta gäller särskilt euroområdet. En hög skattekil på arbete påverkar arbetskostnaderna och minskar arbetstagarnas nettolön, vilket hämmar både efterfrågan på och utbudet av arbetskraft. Det finns potential i flera medlemsstater för en skatteväxling från arbete till mer tillväxtvänliga skatteunderlag såsom miljö- och fastighetsskatter. Ett antal medlemsstater, däribland Litauen, Ungern och Österrike, har vidtagit åtgärder för att minska skattekiln, främst för låginkomsttagare.

Deltagandet på arbetsmarknaden för vissa grupper är fortfarande en utmaning i många medlemsstater. Insatser för att integrera utsatta grupper på arbetsmarknaden behövs för att säkerställa lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla. I synnerhet är personer från länder utanför EU och personer med migrantbakgrund underrepresenterade på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är större i dessa grupper och de löper större risk att drabbas av fattigdom och social utestängning. Detta beror ofta på en kombination av flera faktorer, t.ex. begränsade språkkunskaper eller begränsat tillträde till utbildning, lägre utbildning eller diskriminering. Dessa utmaningar har intensifierats efter den ekonomiska krisen och på senare tid med de högre inflödena av asylsökande. Medlemsstater, däribland Tyskland, Österrike och Sverige, möter dessa utmaningar genom åtgärder för att främja flyktingarnas integration på arbetsmarknaden. Även åtgärder för att främja kvinnors deltagande på arbetsmarknaden kan motverka bristande jämställdhet, och samtidigt ha betydande positiva effekter på arbetsmarknaden och tillväxten. Här kan nämnas att medlemsstater som Irland och Slovakien exempelvis har satsat på ökad tillgång till barnomsorg.

Medlemsstaterna behöver se till att alla ungdomar, även de lågkvalificerade, får bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Detta innebär att hjälpa arbetstagare att anpassa sig till tekniska förändringar och globalisering. Flera medlemsstater har vidtagit åtgärder för att förbättra den övergripande styrningen och samordningen av de aktiva arbetsmarknadsåtgärderna och de offentliga arbetsförmedlingarna. Rumänien har stärkt den nationella arbetsförmedlingen, och Ungern vidtar åtgärder för att stärka den aktiva arbetsmarknadspolitik. I Estland har arbetskapacitetsreformen varit i kraft sedan i januari, och den ger bättre individanpassade stödtjänster för aktivering.

Deltagandet i utbildning ökar. Många medlemsstater fortsätta att reformera sina utbildningssystem för att öka inkluderingen i utbildningen och förbättra resultaten. Portugal

har de senaste åren genomfört framgångsrika initiativ för att angripa ojämlikhet i utbildningen, minska misslyckanden i skolan och höja befolkningens grundläggande kompetens. Flera länder håller på att reformera sina yrkesutbildningssystem.

Moderna sociala trygghetssystem är en förutsättning för att garantera deras hållbarhet, effektivitet och anknytning till arbetsmarknaden. Den demografiska utmaningen visar hur viktigt det är att de socialpolitiska anslagen används effektivt. En integrerad strategi som kombinerar aktivering på arbetsmarknaden med tillräckligt socialt skydd och tillgång till sociala tjänster av god kvalitet kan bidra till att maximera avkastningen på de offentliga utgifterna. Malta har lagt fram ett åtgärds paket för att det ska löna sig att arbeta. Paketet riktar sig särskilt till kvinnor för att komma tillrätta med deras låga deltagande på arbetsmarknaden. I Cypern infördes ett system för garanterad minimiinkomst, som förväntas bidra till att minska fattigdomen.

Ett antal medlemsstater behöver anpassa sina skattesystem och sociala skyddsnät. Båda kan få betydande fördelningspolitiska effekter, som skiljer sig stort mellan länderna. Åren 2010–2013 mildrades den ökande inkomstjämligheten i flera länder, däribland Tjeckien, Spanien, Italien och Portugal (i några länder kompensterades den helt), genom skatternas och transfereringarnas ökade fördelningspolitiska effekter. I andra länder minskade skatternas och transfereringarnas fördelningspolitiska effekter avsevärt under samma period, och bidrog därför inte till att motverka inkomstjämligheten.

Reformer för att främja konkurrenskraften

Medlemsstaterna har fört en politik för att stärka den totala konkurrenskraften. Till exempel enades arbetsmarknadens centralorganisationer i Finland i februari 2016 om ett konkurrenskrafts avtal för att förbättra den finska ekonomins kostnads konkurrenskraft med 5 % (som en del av en total ökning av kostnads konkurrenskraften med 15 %). En brett upplagd strategi för ett konkurrenskraftigt Rumänien, som godkändes i juli 2016, visar att det råder politisk och samhällelig enighet om de viktigaste områdena för åtgärder 2016–2020 som är nödvändiga för att Rumänien ska gå mot en hållbar ekonomisk utveckling.

Delningsekonomin snabba utveckling kan bidra till konkurrenskraft och tillväxt. Vissa medlemsstater, regioner och städer håller på att införa en ram för utvecklingen av delningsekonomin. Andra intar en mer restriktiv hållning till delningsekonomin affärsmodeller. Danmark håller på att utforma en heltäckande strategi, Nederländerna och Storbritannien har lagt fast regler för turism, och Estland och Litauen har anpassat sin kollektivtrafik i tätorter för att välkomna nya affärsmodeller. I Belgien, Italien och Spanien kännetecknas regleringen av delningsekonomin av stora regionala skillnader.

Medlemsstaternas reformer inriktas också på en rad utmaningar för att attrahera och främja investeringar på den inre marknaden. Framstegen med reformerna av tjänstemarknaderna går särskilt långsamt, och regler är fortfarande ett hinder för investeringar i tjänster i många medlemsstater. Strängare krav och betungande administrativa förfaranden kan skapa hinder för marknadstillträde och etablering. Det finns starka belägg för att tjänstesektorernas funktion påverkar hela ekonomin, inte bara på grund av deras storlek utan också genom kopplingarna till andra sektorer i ekonomin. Restriktiva regler i tjänstesektorn, särskilt för företagstjänster, bidrar till ineffektivitet och låg produktivitetstillväxt. Detta påverkar den ekonomiska dynamiken och investeringarna i tjänstesektorerna, men har även återverkningar på tillverkningsindustrin. Konkurrensbegränsande reglering i tjänstesektorerna

kan leda till merkostnader för branscher i senare led som använder dessa sektorers produktion som insatsvaror.

Även om reformerna av de kvalificerade tjänsterna går långsamt, har det skett en viss positiv utveckling. Efter en rekommendation 2016 har Frankrike antagit nästan alla föreskrifter som krävs för att genomföra de bestämmelser i 2015 års lag om tillväxt och näringsverksamhet som inte var direkt tillämpliga. Detta har gjort att vissa begränsningar av reglerade yrken kunnat avskaffas, men reformen har fortfarande begränsad räckvidd. För arkitekter och ingenjörer avlägsnade Luxemburg 2015 krav på ägandeform och kontroll och 2016 avskaffades de fasta taxorna i offentliga kontrakt. Överlag är dock restriktionerna för dessa yrken fortfarande bland de strängaste i EU.

Vissa medlemsstater har tagit bort begränsningar för detaljhandeln och andra har inlett reformer. Finland och Danmark planerar att avreglera stadsplaneringen, vilket bör göra det möjligt för detaljhandeln att välja plats för butikerna på ett mer flexibelt sätt och att anpassa sin storlek till konsumenternas behov. Framstegen är dock ojämnt fördelade mellan medlemsstaterna, och det finns en tendens på sina håll att införa nya restriktioner i livsmedelssektorn, vilket framför allt drabbar utländska detaljister. Sådana åtgärder hindrar integrationen av den inre marknaden inom detaljhandelssektorn.

Reformer inom den offentliga förvaltningen är avgörande för att tillhandahålla offentliga tjänster av hög kvalitet och främja entreprenörskap, konkurrenskraft och tillväxt. Spanien har nästan slutfört genomförandet av rekommendationerna från 2013 års CORA-reform av den offentliga förvaltningen. Enligt de nationella myndigheterna beräknas de förväntade besparingarna bli 30,5 miljarder euro för den offentliga förvaltningen som helhet och 3,44 miljarder euro för företag och enskilda.

Medlemsstaterna har vidtagit vissa åtgärder för att förbättra villkoren för små och medelstora företag, men mer behöver göras. Medlemsstaternas åtgärder på detta område omfattar den fjärde nationella handlingsplanen för små och medelstora företag i Luxemburg, det övergripande förenklingsprogrammet i Frankrike, införandet av livslång befrielse från sociala avgifter för arbetsgivare i Belgien på den första anställningen 2016–2020 samt särskilda skattelättnader i Rumänien för högkvalificerade sektorer med stor efterfrågan. I många medlemsstater är dock förutsättningarna för entreprenörskap och tillväxt i små och medelstora företag fortfarande svåra. I många medlemsstater får företagare som gått i konkurs ingen andra chans på grund av dyra och långdragna insolvenssystem och avsaknaden av brett upplagda kampanjer för att bekämpa stigmatiseringen av dem som gått i konkurs.

Medlemsstaterna har fortsatt att reformera, ge stöd till exportörer och främja snabb internationalisering av nystartade företag. Detta innebär aktivt stöd till företag, finansieringsstöd och stöd till handelsfrämjande åtgärder utomlands genom privata företagsnätverk, ekonomisk diplomati och ekonomiska partnerskap. Sverige har börjat genomföra sin nya exportstrategi för att öka exporten och de utländska investeringarna. Bra praxis på detta område innefattar även Italiens uppstartslag och den nya strategin ”Business 4.0” som bl.a. omfattar skatteavdrag för investeringar i uppstartsföretag och innovativa små och medelstora företag. Det bidrar också till kunskapsspridning och stöder övergången till högtekniksektorer och sektorer som kräver hög kompetens.

5.3 *En ansvarsfull budgetpolitik.*

Underskotten i den offentliga sektorns finanser och skuldsättningen i euroområdet och EU förväntas minska till följd av en måttlig tillväxt och rekordlåga räntor, om än i långsammare takt. Enligt kommissionens senaste prognos ska det offentliga underskottet i euroområdet fortsätta att sjunka under 2017 innan det stabiliseras på 1,4 % av BNP 2018 (1,6 % av BNP i EU). Den offentliga skuldkvoten i euroområdet beräknas ha nått 91,5 % av BNP år 2016 (85,1 % i EU). Den spås fortsätta att sjunka gradvis till 89,2 % 2018 i euroområdet (83,6 % i EU). Skuldminskningen förklaras framför allt av både primära överskott och en positiv snöbollseffekt till följd av minskade ränteutgifter, en måttlig tillväxt av den reala BNP och en förväntad ökad inflation.

Medlemsstaterna behöver stödja investeringar för att stärka återhämtningen och skapa balans mellan hållbarhet och stabilitet. Kommissionen lade nyligen fram ett meddelande¹² där den efterlyser en måttligt expansiv finanspolitisk inriktning och en bättre fördelning av budgetansträngningarna i euroområdet. Därför bör medlemsstaterna föra en finanspolitik som stämmer överens med stabilitets- och tillväxtpakten och därigenom säkerställa hållbarheten, samtidigt som man på bästa sätt utnyttjar flexibiliteten i de befintliga reglerna. De medlemsstater som har utrymme i budgeten bör utnyttja detta för att stödja investeringar som stärker återhämtningen och ökar produktionspotentialen. De andra bör fortsätta att konsolidera sina offentliga finanser.

Faktaruta 1. Uppdatering av tillsynen enligt stabilitets- och tillväxtpakten

I sin utvärdering av euroländernas utkast till budgetplaner för 2017, som lades fram i november 2016, bedömde kommissionen att åtta medlemsstaters planer (Belgien, Spanien, Italien, Cypern, Litauen, Portugal, Slovenien och Finland) riskerade att bryta mot stabilitets- och tillväxtpakten. Fem länder (Irland, Lettland, Malta, Frankrike och Österrike) följde i stort sett bestämmelserna, medan Tysklands, Estlands, Luxemburgs, Nederländernas och Slovakiens planer följde bestämmelserna helt. Tyskland, Luxemburg och Nederländerna förväntades dessutom överträffa sina medelfristiga budgetmål och uppmuntrades att använda det tillgängliga budgetutrymmet, och samtidigt bevara sina nationella offentliga finanser hållbara på lång sikt.

Bedömningarna av Spaniens och Litauens utkast till budgetplaner i november 2016 baserades på antagandet om oförändrad politik, eftersom dessa länder hade expeditonsministärer utan fullständiga befogenheter på budgetområdet. Sedan dess har de tillträdande regeringarna i båda länderna lämnat uppdaterade utkast till budgetplaner, och kommissionen lade fram uppdaterade yttranden om dessa utkast den 17 januari 2017. Spaniens uppdaterade utkast till budgetplan ansågs i huvudsak överensstämma med stabilitets- och tillväxtpakten. Litauens uppdaterade utkast till budgetplan ansågs fortfarande riskera att inte följa pakten, m.a.o. samma bedömning som gjordes i höstas.

De flesta medlemsstaterna har nu färdigställt sina budgetar för 2017, och kommissionens vinterprognos 2017 utgör en grund för bedömningen av hur länderna har tagit hänsyn till kommissionens yttranden om deras utkast till budgetplaner och om de fullföljt de åtaganden de gjort i Eurogruppen.

För Belgien, Finland och Italien fortsätter kommissionen sin noggranna övervakning av skuldkriteriet och betonar hur viktigt det är att länderna fortsätter att genomföra de rekommenderade strukturella korrigeringarna enligt stabilitets- och tillväxtpakten. Kommissionen åtog sig våren 2016 att utarbeta en ny artikel 126.3-rapport för Italien när det finns ny information om anpassningsbanan för att uppnå det medelfristiga budgetmålet under 2017. Kommissionen utfärdade denna uppdaterade rapport den 22 februari.

Kommissionen kommer att följa utvecklingen av budgetarna i alla medlemsstater inom den europeiska planeringsterminen, på grundval av de nationella reformprogram och stabilitets- och konvergensprogram som ska lämnas in i mitten av april. Den kommer att offentliggöra rekommendationer i maj, tillsammans med

¹² COM(2016) 727.

eventuella andra steg enligt pakten om så krävs.

Kommissionen kommer i detta sammanhang också att tillhandahålla sin fullständiga bedömning av huruvida Finland och Litauen kan utnyttja den flexibilitet som de har ansökt om. Om ansökan beviljas kan detta förbättra bedömningen av deras efterlevnad av stabilitets- och tillväxtpakten.

En lämplig finanspolitisk inriktning rör inte bara riktningen och storleken på saldot i de offentliga finanserna, utan även sammansättningen av och kvaliteten på de offentliga finanser som ligger till grund för det. Medlemsstaterna bör förbättra sammansättningen bland annat genom att skapa mer utrymme för materiella och immateriella investeringar. De offentliga utgifternas ändamålsenlighet och effektivitet på alla förvaltningsnivåer bör ses över regelbundet, bl.a. med avseende på målet att främja rättvisa. Att säkerställa en väl fungerande nationell finanspolitisk ram bidrar till att uppnå dessa mål.

Förbättringar av de nationella budgetramarna kan bidra till tillväxtfrämjande offentliga utgifter. Många medlemsstater har efter rekommendationerna fortsatt att stärka olika aspekter av sina finanspolitiska ramar. Österrike antog i januari 2017 en ny lag om utjämning för att förenkla transfereringar av medel mellan olika förvaltningsnivåer. Italien avslutade den reform av budgetprocessen och budgetstrukturen som inleddes 2009. Finland lagfäste principen om ”följa eller förklara” när det gäller utlåtandena från det oberoende finanspolitiska rådet om efterlevnaden av de nationella finanspolitiska reglerna. Dessutom har det skett en omfattande diskussion i vissa medlemsstater om att förbättra de nationella ramarna. Nederländerna och Sverige har inrättat särskilda arbetsgrupper (en rådgivande grupp med högre tjänstemän respektive ett riksdagsutskott) som såg över befintliga ramar och föreslog förbättringar under 2016. I nästan alla medlemsstater spelar nu de finanspolitiska råden en aktiv roll i den nationella finanspolitiska debatten. De offentliggör med jämna mellanrum oberoende bedömningar av budgetplanerna och utfallen. I och med att det bulgariska finanspolitiska rådet blev helt operativt det första halvåret 2016 är Tjeckien, Polen och Slovenien de enda medlemsstaterna som inte har något finanspolitiskt råd.

Kommissionen har sett över införlivandet av finanspakten. Kommissionen skulle göra detta enligt fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen. Finanspaktens bestämmelser är avsedda att öka överensstämmelsen mellan ländernas och EU:s finanspolitiska ramar och stärka egenansvaret i medlemsstaterna. Kommissionens rapport antas tillsammans med detta paket, efter omfattande samråd med de 22 fördragsslutande parterna (länderna i euroområdet samt Bulgarien, Danmark och Rumänien)¹³. Rapporten visar att alla parter i hög grad har anpassat sina nationella finanspolitiska ramar som ett resultat av finanspakten, i kombination med unionslagstiftningen.

Reformer av pensionssystemen och hälso- och sjukvårdssystemen kan höja de offentliga finansernas kvalitet, eftersom deras hållbarhet på medellång och lång sikt innebär stora utmaningar, inte minst på grund av de höga skuldnivåerna och den åldrande befolkningen. På medellång och lång sikt löper de flesta medlemsstater stora eller ganska

¹³ Samrådet syftar till att ge de fördragsslutande parterna tillfälle att lämna synpunkter på kommissionens slutsatser i enlighet med artikel 8.1 i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen.

stora risker för hållbarheten¹⁴. Detta beror på den fortfarande höga offentliga skulden och den väntade ökningen av åldersrelaterade offentliga utgifter. Riskerna visar att ytterligare reformer behövs, särskilt inom hälso- och sjukvård och pensioner, som dels inriktas på finanspolitiken, dels säkerställer tillgången till hälso- och sjukvård och tillräckliga pensioner. Framsteg har gjorts i många länder, vilket har haft en positiv inverkan på de offentliga finansernas hållbarhet på lång sikt, främst tack vare pensionsreformer och den senaste tidens finanspolitiska konsolidering.

Pensionssystemet pekades ut som ett problem i ett antal medlemsstater förra året. Även om många medlemsstater hade antagit viktiga reformer tidigare, var framstegen med att reformera pensionssystemen begränsade eller obefintliga i de länder som fått landsspecifika rekommendationer 2016. Politiska utmaningar kvarstår när det gäller dessa länder. Dessa utmaningar måste rättas till genom en mer jämförbar redovisning, en högre faktisk pensionsålder eller högre allmän sysselsättningsgrad.

Framstegen med att reformera hälso- och sjukvården för att säkerställa kostnadseffektivitet och tillgång till tjänster och samtidigt säkra hållbarheten, varierar mellan medlemsstaterna¹⁵. Flera länder (Irland, Litauen, Österrike, Portugal, Rumänien, Slovenien och Finland) har gjort vissa framsteg med de landsspecifika rekommendationer som riktats till dem. Dessa framsteg består i bl.a. ökad kostnadseffektivitet, användning av utgiftsmål och översyner, övergång till mindre kostsam vård samt begränsning av informella betalningar. Andra har endast gjort begränsade framsteg. De reformer som inletts i ett antal medlemsstater måste fortsätta och påskyndas för att göra hälso- och sjukvårdssystemen mer effektiva, tillgängliga och motståndskraftiga. Detta kommer att bidra till folkhälsan, det ekonomiska välståndet och den sociala sammanhållningen. Reformerna innefattar: tillgång till vård i tid och av god kvalitet för alla, övergång från sluten till öppen vård, investeringar i hälsofrämjande, primärvård och integrerad vård, bättre styrning av systemen, rationellare användning av läkemedel, utvärdering av medicinska metoder, mer centraliserad offentlig upphandling samt e-hälsa och hälsoinformationsverktyg.

6. NÄSTA STEG

Kommissionen kommer att fortsätta att föra en konstruktiv dialog med medlemsstaterna. Analyserna i landsrapporterna ska nu diskuteras med medlemsstaterna i bilaterala möten. Kommissionens vice ordförande och kommissionärerna kommer att träffa regeringar, nationella parlament, arbetsmarknadens parter och andra intressenter. Medlemsstaterna förväntas ta upp de identifierade problemen i de nationella reformprogram och stabilitets- och konvergensprogram som ska publiceras och läggas fram för kommissionen

¹⁴ Risken för den finanspolitiska hållbarheten bedömdes vara medelhög eller hög på medellång och lång sikt i: Belgien, Tjeckien, Irland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Italien, Cypern, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Österrike, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland och Storbritannien. För en närmare bedömning av utmaningarna med den finanspolitiska hållbarheten, se kommissionen (2017), *Fiscal Sustainability Report 2016, European Economy, Institutional papers*, nr 47.

¹⁵ En översyn av utmaningarna och handlingsalternativen inom hälso- och sjukvårdssektorn finns i kommissionen (2016), *Joint Report on Health care and Long-term Care Systems & Fiscal Sustainability*, *European Economy, Institutional papers*, nr 36.

i mitten av april. Kommissionen kommer att diskutera de viktigaste resultaten av analysen med Europaparlamentet.

Medlemsstaterna förväntas involvera de nationella parlamenten och arbetsmarknadens parter och se till att förankra reformprocessen så att fler aktörer deltar. Med tanke på att ett framgångsrikt genomförande ofta bygger på engagemang på lägre förvaltningsnivåer har kommissionen också uppmanat medlemsstaterna att i sina nationella reformprogram redogöra för hur regionala och lokala myndigheter, beroende på ansvarsfördelningen i de enskilda medlemsstaterna, medverkade i utarbetandet av programmet och i genomförandet eller utarbetandet av reformerna.

TILLÄGG 1 – INTEGRERAD ÖVERVAKNING AV MAKROEKONOMISKA OCH FINANSPOLITISKA OBALANSER

	Förfarandet vid makroekonomiska obalanser¹⁶	Stabilitet- och tillväxtpakten (MB: medelfristigt budgetmål/FASU: förfarandet vid alltför stora underskott)	Anmärkningar
BE		Förebyggande del Ännu inte nått MB, omfattas av skuldkriteriet ¹⁷	
BG	Alltför stora obalanser	Förebyggande del Överträffar MB	
CZ		Förebyggande del Överträffar MB	
DK		Förebyggande del Vid MB	
DE	Obalanser	Förebyggande del Överträffar MB, omfattas av skuldkriteriet	
EE		Förebyggande del Vid MB	
IE	Obalanser	Förebyggande del Ännu inte nått MB, omfattas av övergångsregler för skuldkriteriet	
EL		Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerings: 2016 Vid MB, omfattas av övergångsregler för	Omfattas av särskilt program för finansiellt stöd

¹⁶ Såväl kategorin ”obalanser” som ”alltför stora obalanser” kräver särskild övervakning, som anpassas efter problemens allvar.

¹⁷ Skuldkriteriet: Om skuldens andel av BNP överstiger referensvärdet på 60 % och skillnaden inte minskas med en tjugonndel årligen (genomsnittet över tre år), inleds ett förfarande vid alltför stora underskott för den berörda medlemsstaten, sedan alla relevanta faktorer och effekten av konjunkturen beaktats. Övergångsreglerna för skuldkriteriet: En medlemsstat som omfattas av förfarandet vid alltför stora underskott får tre år på sig efter korrigeringen av det alltför stora underskottet att uppfylla skuldkriteriet. Det innebär inte att skuldkriteriet inte gäller alls under den perioden, eftersom medlemsstaten bör göra tillräckliga framsteg under denna övergångsperiod för att uppfylla sitt mål. Om utvärderingen av framstegen för att nå referensvärdet för skulden är negativ under övergångsperioden kan det leda till att ett förfarande vid alltför stora underskott inleds.

		skuldkriteriet	
ES	Obalanser	Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerig: 2018	
FR	Alltför stora obalanser	Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerig: 2017	
HR	Alltför stora obalanser	Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerig: 2016 Vid MB, omfattas av skuldkriteriet ¹⁸	

¹⁸ Villkor för att FASU-beslutet upphävs på grundval av kontrollerade resultatuppgifter för budgeten för 2016.

	Förfarandet vid makroekonomiska obalanser	Stabilitet- och tillväxtpakten (MB: medelfristigt budgetmål/FASU: förfarandet vid alltför stora underskott)	Anmärkningar
IT	Alltför stora obalanser	Förebyggande del Ännu inte nått MB, omfattas av skuldkriteriet	
CY	Alltför stora obalanser	Förebyggande del Vid MB, omfattas av övergångsregler för skuldkriteriet	
LV		Förebyggande del Vid MB	
LT		Förebyggande del Vid MB	
LU		Förebyggande del Överträffar MB	
HU		Förebyggande del Ännu inte nått MB, omfattas av skuldkriteriet	
MT		Förebyggande del Ännu inte nått MB	
NL	Obalanser	Förebyggande del Överträffar MB, omfattas av skuldkriteriet	
AT		Förebyggande del Ännu inte nått MB, omfattas av skuldkriteriet	
PL		Förebyggande del Ännu inte nått MB	
PT	Alltför stora obalanser	Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerande: 2016 Ännu inte nått MB, omfattas av övergångsregler för skuldkriteriet ¹⁹	

¹⁹ Villkor för att FASU-beslutet upphävs på grundval av kontrollerade resultatuppgifter för budgeten för 2016.

RO		Förebyggande del Ännu inte nått MB	
SI	Obalanser	Förebyggande del Ännu inte nått MB, omfattas av övergångsregler för skuldkriteriet	
SK		Förebyggande del Ännu inte nått MB	
FI	Inga obalanser	Förebyggande del Ännu inte nått MB, skuldkvoten överskider referensvärdet på 60 % av BNP	Lämnat förfarandet vid makroekonomiska obalanser.
SE	Obalanser	Förebyggande del Överträffar MB	
UK		Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerings: 2016–2017	

(*) Rekommendationerna enligt "tvåpaket" (förordning nr 473/2013) om de åtgärder som ska vidtas för att säkerställa en snabb korrigerings av det alltför stora offentliga underskottet gäller bara euroländer.

TILLÄGG 2: FRAMSTEG MOT EUROPA 2020-MÅLEN

Europa 2020-mål för EU	Uppgifter 2010	Senast tillgängliga uppgifter	År 2020 enligt de senaste tendenserna
1. Sysselsättningen bland befolkningen i arbetsför ålder (20–64 år) ska vara minst 75 %	68,6 %	70,1% (2015)	Målet nås troligtvis
2. De offentliga och privata FoU-investeringarna ska tillsammans uppgå till 3 % av BNP	1,93 %	2,03 % (2015)	Målet nås sannolikt inte
3 a Utsläppen av växthusgaser ska sänkas med minst 20 % jämfört med 1990 års nivå	Sänkning med 14,3 %	Minskning med 22 % (2015)	Målet nås troligtvis
3b Andelen förnybar energi i den slutliga energiförbrukningen ska uppgå till 20 %	12,8 %	16 % (2014)	Målet nås troligtvis
3c Energieffektiviteten ska ha ökat med 20 %	Ökning med 5,7 % (för primärenergiförbrukning)	Ökning med 10,7 % (för primärenergiförbrukning)	Målet nås troligtvis
4a Minska antalet unga som avbryter sin skolgång i förtid till mindre än 10 %	13,9 %	10,8 % (2016)	Målet nås troligtvis
4b Öka andelen av befolkningen i åldern 30–34 år som har avslutad högre utbildning till minst 40 %	33,8 %	39 % (2016)	Målet nås troligtvis
5. Lyfta minst 20 miljoner människor ur risk för fattigdom och social utestängning	Ökning med 0,5 miljoner (jämfört med basåret 2008)	Ökning med 1,7 miljoner (jämfört med basåret 2008)	Målet nås sannolikt inte

Källor: Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrån.

TILLÄGG 3 – RESULTATEN FRÅN DE FÖRDJUPADE GRANSKNINGARNA AV MEDLEMSSTATERNA

Bulgarien har alltför stora obalanser. Svagheter i finanssektorn kombineras med hög skuldsättning i företagssektorn och ofullständiga anpassningar av arbetsmarknaden. Nettoutlandsskulden har minskat mot bakgrund av överskott i bytesbalansen. Banksektorn har stabiliserats, men gamla problem kopplade till svag styrning och tillsyn har ännu inte helt lösts. Myndigheterna har slutfört översynen av tillgångarnas kvalitet och stresstesterna i banksektorn, samt översynerna av pensionsfondernas och försäkringsbolagens balansräkningar. Uppföljningsåtgärder för de berörda företagen har utformats, men ännu inte genomförts. Skuldsaneringen i företagssektorn har skett under ordnade former men långsamt, vilket lett till en stor privat skuldsättning samt en hög andel nödlidande lån. Förhållandena på arbetsmarknaden har förbättrats, men sysselsättningen är låg, långtidsarbetslösheten är mycket hög och felmatchningarna på arbetsmarknaden kvarstår. Vissa politiska åtgärder har vidtagits för att ta itu med de huvudsakliga källorna till obalanserna, men ytterligare framsteg krävs för att motverka återstående sårbara punkter i finanssektorn, inklusive tillsyn över banker och andra finansinstitut samt svagheter i insolvensreglerna.

Tyskland har obalanser. Det ihållande bytesbalansöverskottet är av gränsöverskridande relevans och speglar ett mycket högt sparande och dämpade investeringar i både den privata och den offentliga sektorn. Överskottet i bytesbalansen ökade ytterligare 2015 och 2016 och det förväntas ligga kvar på en hög nivå. Att åtgärda överskottet får följder för utsikterna till ombalansering i resten av euroområdet, eftersom en mer dynamisk inhemsk efterfrågan i Tyskland bidrar till att övervinna låg inflation och minska behovet av skuldsanering i de högt skuldsatta medlemsstaterna. De offentliga investeringarna har ökat de senaste åren, men som andel av BNP är de fortfarande låga jämfört med euroområdet och med tanke på budgetutrymmet och eftersläpningen i investeringar, särskilt på kommunal nivå. Trots låga räntor som skapar gynnsamma finansieringsvillkor, är företagens investeringar som andel av BNP fortfarande begränsade. Även om återhämtningen av den privata konsumtionen fortsatte, nådde hushållens sparande rekordhöjder i euroområdet. Åtgärder har vidtagits för att öka de offentliga utgifterna och förbättra utformningen av de federala finanspolitiska relationerna. Ytterligare politiska åtgärder bör syfta till att ytterligare stärka investeringarna, t.ex. genom att reformera tjänstesektorn och effektivisera skattesystemet, samt stimulera ett ökat arbetskraftsutbud av andrainkomstagare, låginkomstagare och äldre arbetstagare för att öka hushållens inkomster och motverka effekterna av åldrande.

Irland har obalanser. Trots förbättringar av flödesvariablerna utgör hög offentlig och privat skuldsättning och höga nettoutlandsskulder brister. En stark produktivitetstillväxt de senaste åren har bidragit till en förbättrad konkurrenskraft, och den senaste tidens försämring av nettoställningen mot omvärlden verkar ha påverkats av faktorer som inte har att göra med den inhemska ekonomin. Tack vare en stark återhämtning minskar den privata och den offentliga sektorns skuldsättning som andel BNP även om den är fortsatt hög. Andelen nödlidande lån har minskat de senaste åren, men är fortfarande hög. Bankerna har återkapitaliserats väl, och deras lönsamhet, även om den fortfarande är låg, förbättras successivt. Bostadspriserna ökar snabbt, främst till följd av ett begränsat utbud, men sannolikt från undervärderade nivåer. Politiska åtgärder har vidtagits under de senaste åren för att stärka finanssektorn, omstrukturera skulderna, öka utbudet av bostäder och göra de offentliga finanserna hållbara. Ytterligare åtgärder förbereds.

Spanien har obalanser. En stark ekonomisk återhämtning fortsätter att understödja en bättre balans i ekonomin. Stora obalanser i form av externa och inhemska skulder, både offentliga och privata, fortsätter dock att utgöra sårbarheter mot bakgrund av hög arbetslöshet och sårbarheterna har gränsöverskridande betydelse. Ombalanseringen av den externa sektorn går framåt tack vare ett överskott i bytesbalansen sedan 2013. Emellertid förblir nettoutlandsskulden fortfarande mycket hög och det kommer att ta tid innan den når en betryggande nivå. Skuldsättningen i den privata sektorn minskar, med stöd av gynnsamma tillväxtförhållanden, medan en sundare finanssektor stöder ekonomisk verksamhet. Det finns emellertid fortfarande behov av att minska skuldsättningen, särskilt för hushållen. Den offentliga skulden som andel av BNP förväntas inte minska trots en relativt stabil återhämtning, på grund av stora, om än minskande, underskott. Trots en betydande minskning de tre senaste åren förblir arbetslösheten mycket hög. Åtgärder har vidtagits för att öka konkurrenskraften, men ytterligare politiska åtgärder skulle bidra till att upprätthålla överskottet i utrikeshandeln, för att säkerställa en varaktig minskning av det offentliga underskottet och främja en hållbar tillväxt.

Frankrike har alltför stora obalanser. I ett läge med låg produktivitetstillväxt, hög offentlig skuldsättning och svag konkurrenskraft kan detta innebära framtida risker med gränsöverskridande relevans. Konkurrenskraften har börjat förbättras, och exportmarknadsandelarna har stabiliserats under de senaste åren. Den dämpade produktivitetstillväxten hindrar dock en snabbare återhämtning av kostnadskonkurrenskraften, trots åtgärder för att minska arbetskraftskostnaderna och en måttlig löneutveckling. De icke-finansiella företagens vinstmarginaler har återhämtat sig något sedan 2013, men fortsätter att tynga ned investeringarna. Den offentliga skulden ökar fortfarande, om än långsammare, och hållbarhetsriskerna på medellång sikt är höga. Tidigare politiska åtaganden har omsatts i åtgärder för att förbättra varu- och arbetsmarknadernas funktion och de små och medelstora företagens konkurrenskraft. Nyligen genomförda reformer utgör viktiga framsteg, men vissa politiska utmaningar kvarstår och ytterligare insatser behövs, särskilt för att förbättra de offentliga utgifternas och skattesystemets effektivitet, reformera minimilönen och systemet med arbetslöshetsförmånerna samt förbättra utbildningssystemet och företagsklimatet.

Kroatien har alltför stora obalanser. Sårbarheterna hänger samman med hög offentlig skuld, privat skuld och utlandsskuld, som båda främst är tecknad i utländsk valuta, mot bakgrund av en låg potentiell tillväxt. Bytesbalansöverskottet har börjat leda till att den totala utlandsskulden minskar, men den är fortfarande hög. Den allt snabbare ekonomiska återhämtningen bidrar till att ytterligare minska den privata skuldkvoten, och från och med i år är även den offentliga skuldkvoten på väg nedåt. Trots den senaste tidens förluster är finanssektorn fortfarande relativt väl kapitaliserad och lönsamheten håller på att återhämta sig. Andelen nödlidande lån har börjat minska, men är fortfarande hög. Ett antal åtgärder för att ändra insolvensreglerna och öka flexibiliteten på arbetsmarknaden har antagits de senaste åren, och de offentliga finanserna har förbättrats markant, men framstegen med strukturreformerna har avstannat sedan mitten av 2015. Brister kvarstår, särskilt i fråga om förvaltningen av de offentliga finanserna, moderniseringen av den offentliga förvaltningen, förbättringar av företagsklimatet och åtgärder mot den låga förvärvsfrekvensen.

Italien har alltför stora obalanser. Hög offentlig skuldsättning och långvarig svag produktivitetstillväxt innebär framtida risker med gränsöverskridande relevans, mot bakgrund av den stora andelen nödlidande lån och den höga arbetslösheten. Den offentliga skuldkvoten är på väg att stabiliseras, men har ännu inte börjat minska på grund av ett försämrat strukturellt primärsaldo och svag nominell tillväxt. Konkurrenskraften är

fortfarande svag, eftersom produktivitetens utvecklingen har förblivit dämpad, bl.a. på grund av den långsamma återhämtningen av investeringarna. Beståndet av nödlidande lån har bara börjat stabiliseras och tynger fortfarande ned bankernas lönsamhet och utlåningspolicy, samtidigt som kapitaliseringsbehov kan uppstå i en situation där det är svårt att få tillgång till aktiemarknaden. Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen ökar, men arbetslösheten är fortfarande hög, särskilt långtidsarbetslösheten, vilket får negativa konsekvenser för den framtida tillväxten. Efter positiva reformer av budgetprocessen, arbetsmarknaden, bankväsendet, insolvensförfarandena, rättsväsendet och den offentliga förvaltningen, har reformviljan mattats av sedan mitten av 2016 och det finns fortfarande brister, särskilt när det gäller konkurrens, beskattning, bekämpning av korruption och reform av ramarna för kollektiva förhandlingar.

Cypern har alltför stora obalanser. En mycket hög andel nödlidande lån tynger finanssektorn, och den höga privata och offentliga skuldsättningen och utlandsskulden hämmar ekonomin, i ett läge med hög arbetslöshet och svag potentiell tillväxt. Bytesbalansen är fortfarande negativ och räcker inte till för att garantera en hållbar utveckling av nettoutlandsskulden. Den offentliga sektorns skuldsättning förväntas ha nått sin kulmen, men den nuvarande uppmjukningen av finanspolitiken tros komma att försena den nödvändiga korrigeringen. Trots en omfattande omstrukturering av banksektorn och förbättrade kapitalställningar minskar beståndet av nödlidande lån endast långsamt, och är fortfarande mycket stort. Dålig efterlevnad av avtal, ineffektivitet i rättsväsendet och flaskhalsar vid genomförandet av utöknings- och insolvenslagstiftningen hindrar den privata sektorns skuldsanering och minskningen av antalet nödlidande lån. Reformtaket har minskat sedan 2016 och det finns fortfarande brister inom offentlig förvaltning, finanspolitisk förvaltning, rättsväsende, lagstiftningen om lagfarter, el samt privatisering.

Nederländerna har obalanser. Dessa obalanser hör samma med den höga privata skuldsättningen och det stora överskottet i bytesbalansen, som har gränsöverskridande betydelse. Den privata sektorns skuldsättning har endast minskat gradvis de senaste åren. De nominella bolånen ökar, eftersom bostadspriserna börjat öka igen. Det stora bytesbalansöverskottet, som i huvudsak återspeglar strukturella egenskaper i ekonomin och de politiska ramarna för icke-finansiella företag, minskar på grund av att den inhemska efterfrågan återhämtar sig. Hushållens behov av skuldsanering bidrar till det totala sparandet. Aktuella åtgärder, som syftar till att minska skattekillen på arbete och andra hinder kan bidra till att stödja den inhemska efterfrågan. Utmaningar kvarstår dock vad gäller pensionsreform och avdrag för bolåneräntor, eftersom incitamenten för att ta bolån behöver omfördelas.

Portugal har alltför stora obalanser. De stora bestånden av nettoutlandsskuld, den privata och offentliga skuldsättningen och en hög andel nödlidande lån utgör sårbarheter i ett läge med sjunkande men fortfarande hög arbetslöshet och låg produktivitet. Den potentiella tillväxten är fortfarande lägre än före krisen, och den påverkas av envisa flaskhalsar och bristande flexibilitet på varu- och arbetsmarknaderna i kombination med stora externa obalanser. Bytesbalansen ligger fortfarande under den nivå som krävs för en betydande anpassning av nettoutlandsskulden, och enhetsarbetskostnaderna ökar på grund av låg produktivitetstillväxt och stigande löner. Den privata skuldsättningen minskar och den offentliga skulden har stabiliserats, mot bakgrund av de återstående behoven av skuldsanering. Den stora andelen nödlidande lån har ännu inte stabiliserats och utgör, tillsammans med låg lönsamhet och relativt svaga kapitalbuffertar, risker för bankernas balansräkningar. Förhållandena på arbetsmarknaden har förbättrats men ungdoms- och långtidsarbetslösheten är fortfarande hög och arbetsmarknaden kännetecknas av stark uppdelning. Reformtempot har minskat sedan

2014, och det finns fortfarande brister när det gäller varu- och tjänstemarknaderna, kompetens och innovation, de offentliga finansernas hållbarhet, omstruktureringen av företagens skulder samt bristande flexibilitet på arbetsmarknaden.

Slovenien har obalanser. Svagheter i banksektorn, skuldsättningen i företagssektorn och finanspolitiska risker utgör sårbarheter. Obalanserna håller gradvis på att avvecklas, bland annat mot bakgrund av att tillväxten återhämtat sig. Företagssektorn har genomgått en omfattande skuldsanering, och de privata investeringarna, bland annat i form av utländska direktinvesteringar, har återupptagits, även om stockarna av inkommande utländska direktinvesteringar fortfarande är lägre än i jämförbara länder i regionen. Den offentliga skulden nådde en topp 2015 och förväntas minska de kommande åren. Framstegen med banksektorns omstrukturering har sammanfallit med en snabbt sjunkande andel nödlidande lån, som förväntas fortsätta att sjunka. Relevanta åtgärder har vidtagits av regeringen för att konsolidera och omstrukturera banksektorn och förbättra styrningen av statsägda företag. Ytterligare politiska åtgärder behövs dock för att hantera företagens skulder och de återstående svagheter i finanssektorn, säkerställa de offentliga finansernas hållbarhet på lång sikt och förbättra företagsklimatet.

Finland har inga obalanser. Under de senaste åren har Finland förlorat konkurrenskraft till följd av nedgången i viktiga sektorer och löneökningar som överstigit produktivitetstillväxten. Den potentiella tillväxten minskade efter krisen, och ökningen av arbetsproduktiviteten förväntas förbli dämpad. Banksektorn är väl kapitaliserad och relativt lönsam, och andelen nödlidande lån är låg. Den privata skuldsättningen som andel av BNP ökar, men i långsammare takt. Den offentliga skulden har vuxit snabbt de senaste åren, men ligger fortfarande på relativt blygsamma nivåer och ökningstakten har avtagit på sistone. Att det grundas många nya företag bidrar till strukturomvandlingen. Efter ett starkt tryck från regeringen enades arbetsmarknadens parter om åtgärder för att förbättra kostnadskonkurrenskraften, särskilt vad gäller arbetskraftskostnader, och stärka företagets motståndskraft genom en mer flexibel lönebildning. Åtgärder har också vidtagits för att begränsa incitamenten för att ta ut för stora bolån. Nya politiska utmaningar är kopplade till en fortsatt ökning av långtidsarbetslösheten, som belyser behovet av att förbättra de aktiva arbetsmarknadsåtgärdernas inriktning och fortsätta att investera i livslångt lärande och yrkesutbildning.

Sverige har obalanser. De konstanta bostadsprisökningarna från redan övervärderade nivåer i kombination med en fortsatt ökning av hushållens skuldsättning medför en risk för en oordnad korrigerings. Hushållens redan höga skuldsättning fortsätter att öka, samtidigt som bostadspriserna, som förefaller övervärderade, fortsätter att öka i hög takt. Även om bankerna verkar vara tillräckligt kapitaliserade, kan en oordnad korrigerings också påverka finanssektorn eftersom bankerna har en ökande exponering för hushållens bostadslån. I så fall kan det uppstå spridningseffekter till grannländerna eftersom de svenska bankkoncernerna är systemviktiga i Norden och Baltikum. Myndigheternas medvetenhet om de ökade riskerna är hög, och de senaste åren har åtgärder vidtagits för att hålla tillbaka bolåneökningarna och öka bostadsbyggandet. De politiska åtgärder som har genomförts hittills har dock inte varit tillräckliga för att lösa överhettningen av bostadsmarknaden. Totalt sett finns brister i politiken för bostadsrelaterad beskattning och ramarna för makrotillsyn, samt när det gäller att ta itu med flaskhalsar för nya bostäder och hinder för en effektiv användning av det befintliga bostadsbeståndet.